Siden det svenske socialdemokrati - trods sit tilbageslag i 1966 vandt sin overbevisende valgsejr i 1968 - har vi alle med stor interesse studeret vort svenske broderpartis synspunkter og metoder såvel som dets praktiske politik.

Et af de udtryk eller - om man vil - principielle målsætninger, der spillede en afgørende rolle i den svenske valgkamp i 1968, og som stadig spiller ind i svensk politisk debat er udtrykket jämnlikhet. Også på den svenske partikongres i sommer, som jeg havde den glæde at være til stede ved - var "jåmnlikheten" det begreb, der var den principielle ledestjerne for mange af kongressens beslutninger.

Hvad er "jämnlikhet" ? Ja, udtrykket er meget svært at oversætte til dansk. Nogen vil tro, at det simpelthen betyder "lighed" - men det er ikke sagen. Begrebet er meget mere kompliceret. Snarere skulle man sige ligestillethed: d.v.s. at alle har samme muligheder: at alle har lige chancer. Selv det dækker ikke helt, men kommer dog "jämnlikheten" nærmere.

Det er næsten lettest at illustrere "jämnlikheten" med eksempler. Racediskrimination strider imod "jämnlikheten". Forholdene i Sydafrika og dele af USA er i strid med dette begreb. Forskellig løn for samme arbejde er ikke "jämnlikhet" Den omstændighed, at kvinder stadig får lavere løn for somme arbejde end mænd, er i modstrid med princippet om, at alle skal være ligestillet over for samfundet. Ja, selv den gammeldags sambeskatning var et brud på dette princip. Alt dette kender vi. Mange flere eksempler kunne findes.

Hvad har nu alt dette med Socialdemokratiets ekstraordinære kongres og med kommunevalget at gøre?

Jo, det har en del med det at gøre!

Alene af sproglige grunde kan vi ikke kopiere den svenske"jämnlikhet"skampagne. Men vi kan slå fast indholdet af "jämnlikheten" altid har været og stadig er det centrale i Socialdemokratiets politik. I overensstemmelse med humanistiske, demokratiske og sociale principper i menneskets ideale bestræbelser, har Socialdemokratiet altid tilstræbt på alle samfundslivets områder at formindske ulighederne i menneskenes indbyrdes stilling og muligheder, at understrege solidariteten imellem menneskene og fjerne klasseskel beroende på fødsel med en særlig byrd eller med en familieformue i ryggen. At gennemføre den demokratiske socialisme er ikke, at alle skal eje eller tjene lige meget. Det ville være en utopi. Men det er: at give alle - såvidt gørligt - samme mulighed, at stille os lige i

forhold til samfundet.

Denne tanke var ledende ved udarbejdelsen af programmet "Det nye Samfund", som vi vedtog på kongressen i sommer. Vi vendte os mod et samfund, der sætter den kolde menneskefjendske teknik over menneskeligheden. Vi vendte os mod en samfundsudvikling, der giver større og større økonomisk magt til store, og delvis udenlandsk beherskede, koncerner. Vi vendte os mod, at mennesket reduceres til et middel i produktionsprocessen.

Vi vendte os imod voksende ulighed, der opstår på grund af den formueophobning og magtkoncentration, der finder sted på stadig færre og større selskaber og koncerner.

Vi krævede, at en ligestilling af landets borgere skal opnås gennem økonomisk demokrati, gennem mere demokrati på arbejdspladsen, gennem et udvidet socialt byggeri, ved at give større

• 6 / « » *

magt til forbrugerne, ved at udvide adgangen til uddannelse til at være ens, uanset hvor man boer, eller hvilken indkomst de unges forældre har. Og endelig gennem den tredie socialreform, der skal forebygge og helbrede sociale skader og skabe et socialt sikkerhedsnet for alle.

Og hermed nærmer vi os ligestiliethedsbegrebets betydning også for de kommunale valg.

For der findes jo ikke ”jämnlikhet” i Danmark på tværs af landsdele og kommuneskel. Selv i et land med så ringe geografisk udstrækning som vort, findes der forskelle. Jeg ser her bort fra de specielle grønlandske problemer - der er store nok i sig selv. Må jeg spørge; Hvor har den unge kvinde eller mand lettest ved at få en god uddannelse ? I Gentofte eller i Thisted?

Det har hun eller han i Gentofte. Men hvor er kommuneskatten højest? Det er den i Thisted. Der er den nemlig 22%, dobbelt så høj som i Gentofte, hvor den er 11$. Dette er ikke ligestillethed. Det er forskelsbehandling. Dette er eet eksempel. Det kunne illustreres med mange flere. Skattebyrden er forskellig.

Og mange gange er den samfundsmæssige service, der ydes for pengene, især til de små i samfundet og til ungdommen, mindst, dér hvor skatten er højest.

Dette vedrører direkte de kommunale valg og de opgaver, der nu skal løses i de nye stor-kommuner og i amterne, der får store opgaver overdraget af staten og lovgivningen.

Vi vil - socialdemokraterne i kommuner og amter vil - arbejde for større ligestillethed. Vi vil, at borgerne skal være ens stillet, d.v.s. betale efter samme regler og modtage goder fra kommune og amt på lige fod, uanset hvor i landet han eller hun bor.

Det var dette mål, man burde have haft for øje, da byrdefordelingsloven blev gennemført sidste forår. Men regeringen evnede
ikke at løse opgaven. Der opnåedes ikke en retfærdig udligning af de kommunale skattebyrder mellem de rige og de fattige kommuner.

Socialdemokratiet pegede i folketinget på, hvad der burde gøres; vi stillede et klart og positivt alternativ op til regeringens mislykkede, såkaldte, reform. Vi sagde; Der er tre kategorier af kommuner, der skal hjælpes; de kommuner, der har særlig mange indbyggere med lave indtægter, de der har særlig mange unge ægtepar med børn i den alder, der kræver børneinstitutioner og uddannelse, og endelig dem, der vokser med raketagtig hast, og hvor man må planlægge og investere for et antal indbyggere i kommunen, der om lo år er mangedoblet i forhold til det nuværende indbyggertal.

En byrdefordelingslov efter denne konstruktive linie, som en socialdemokratisk regering ville have fulgt, ville have skabt ligestillethed - hvor den hasteløsning regeringen tromlede og majoriserede igennem folketinget, cementerede uretfærdige forskelle.

Ville regeringen. høre - ville den forhandle - ville den samarbejde? Nej - det hører til de mest nedslående oplevelser, jeg har haft, i de snart 25 år, hvor jeg har virket aktivt i dansk folkestyre - den dag jeg sammen med det øvrige folketing var vidne til, at 4o lovforslag hastedes igennem, trods vor protest, uden tilstrækkelig forhandling med kommunerne, til skade for folketingets anseelse.

Lad mig nævne et par eksempler mere;

I det sidste år af den socialdemokratiske regeringsperiode gennemførte vi sammen med SF en bygge- og boligfond af virkelig betydelig størrelsesorden. Det var planlagt, at den skulle vokse fra år til år. Og gennem den skulle kommunerne få midler i hænde til køb af jord, før spekulation og inflation havde drevet grund-

priserne i vejret; midler til at byggemodne arealerne i takt med boligbyggeriets behov og med industribyggeriets behov. Herved ville grundprisstigningerne, der er en selvstændig inflationsårsag, være blevet stærkt begrænset, og forskelle i

byggemulighed og i tilbud om industriudvikling i de forskellige egne af landet ville være blevet udlignet.

Det første,VKR gjorde som etableret regeringsblok, var - uden begrundelse - at skærer denne fond drastisk ned. Atter blev det kommunerne, der sad med smerten. Atter blev ligestillethedsprincippet krænket og uretfærdige forskelligheder holdt i hævd af en regering, der vil bilde befolkningen ind, at den vil og kan reformere. Jeg ved ikke, om der er elementer i regeringen, der vil. Men de faktiske forhold viser med al tydelighed, at den ikke kan.

Det næste eksempel:

Universitetsbyggeriet. Vi har et universitet i København, der trænger enormt til en fornyelse og udvidelse. Herom er alle enige. Vi har et fint moderne universitet i Århus med tilknyttet journalisthøjskole - altsammen i en udvikling, der skal følges op. Alle er - eller burde være - enige herom. I Odense er nye højere læreanstalter i kraftig vækst - godt. Men hvor skal så det næste universitet placeres? Ja, her holder regeringen stædigt på, at det skal være så nær ved København som muligt. Atter et brud på ligestillethedsprincippet. Netop ved at placere det næste universitet i Ålborg og ved at træffe beslutning om, hvor i det sydjyske område et senere universitet skal placeres, vil man komme ønsket om ensartet adgang til højere uddannelse i de forskellige egne af landet et stort skridt videre, og man ville skabe nye erhvervs- og beskæftigelsesmuligheder. Men regeringen vil ikke. Man skal nok have et sjællandsk universitet mere, men man bør ud fra de samme principper overveje, om der ikke er andre steder på Sjælland, det kan være rigtigere at placere det end netop i Københavns nære nabo-by, Roskilde.

Regeringens politik i forhold til landsdele og kommuner er i det hele taget mærkeligt fyldt med besynderligheder, inkonsekvenser og mangel på logik. Det skyldes måske, at de tre regeringspartier ikke kan finde den fælles melodi - at een minister administrerer i den ene retning, mens en anden går i den stik modsatte. Måske var Kildeskattehus-skandalens bevis på et dårligt samarbejde og en fordyrende administration mere karakteristisk for regeringen
adfærd, end den selv vil indrømme.

Den store kommunalreform blev konsekvent gennemført. Der skulle være storkommuner og storamter her i landet. Hvorfor?
Fordi de selv skulle løse de store opgaver.

Og hvad sker så, når de store kommuner og amter er dannet ?
Ja, så kommer den samme regering og fortæller, at nu må de begrænse deres låneoptagelse væsentligt. Hvad er virkningen det ? Ja, enten må kommunerne eller nogle af dem - sætte kommuneskatterne
yderligere i vejret (på toppen af forhøjet Moms, afgiftsbuketter og de store udskrivnings- og trækningsprocenter) - og det vil atter forøge forskellene mellem skattebyrden imellem kommunerne - eller kommunerne må opgive at løse de store opgaver - - og hvad skulle de så egentlig sammenlægges for med så stor hast ? Ideen i det hele svigter. Regeringens politik svigter. Og ganske særligt bliver kommunerne svigtet.

Det er unægtelig rigtigt, at kommunernes investeringsbehov er steget væsentligt. En oversigt over kommunernes samlede investeringer for de sidste lo år viser, at beløbet er vokset fra godt 500 mill. kroner til over 2500 mill. kroner. Men en meget stor del af investeringsbeløbet er anvendt til de helt uundværlige ting: til ,skolebyggeri, hospitalsbyggeri, plejehjemsbyggeri, vejbyggeri, kloakering, opførelse af rensningsanlæg o.s.v.. Altså netop til løsning af de opgaver, der skal skabe fremskridtet i alle landsdele. Det bliver altså disse nødvendige investeringer regeringens restriktive politik over for kommunerne, vil bremse.

Jeg ved, at mange kommuner stræber efter at selvfinansiere så meget, som vil være forsvarligt overfor skatteyderne. I udviklingskommuner, kommuner med stærk befolkningstilvækst og derfor stigende anlægsbehov, vil det være umuligt at selvfinansiere væsentlige anlægssummer; at investeringer, hvis nytte kommer fremtidige tilflyttere til gode, helt skulle bæres af de borgere, der bor på stedet under opbygningsperioden er en urimelighed.

Målet for Socialdemokratiets kommunalpolitik - hvad enten den føres på tinge, i de nye amtsråd med den stærkt øgede vægt og indflydelse eller i primærkommunerne; d.v.s. i byråd og kommunalbestyrelser - vil være, konsekvent og effektivt, at rette skævhederne og at give kommunernes selvstyre mening og indhold, at give kommunerne - og især dem, der efter den mislykkede byrdefordelingslov er dårligt stillede - midler i hænde til at løse de store opgaver samt at arbejde for ligestillethedsprincippet - for samme ret til at være menneske uanset hvor i landet man tjener sit brød og lever sit liv.

Det må beklages, at det blev en VKR-regering, der fik til opgave at gennemføre

kildeskatten. Denne beklagelse gælder ikke alene den alt for voldsomme skatteudskrivning, som er blevet resultatet af, at de tre regeringspartier gennemtrumfede deres udskrivningsprocent på 95 mod Socialdemokratiets forslag om 82«

82 procent ville have dækket alle statens udgifter og tilmed skabt et passende kasseoverskud. Man har peget på, at hvis Socialdemokratiets udgiftskrævende forslag f.eks. om en større bygge- pg boligfond, om tillægspension til alle, om større støtte til de unge under uddannelse, om bedre dagpenge under sygdom og arbejdsløshed m.v. var blevet gennemført - ville en udskrivningsprocent på 82 ikke have været tilstrækkelig. Det er naturligvis rigtigt. Og jeg

kan forsikre om, at Socialdemokratiet ville have medvirket til at dække hver krones udgift vore forslag havde medført.

Beklagelsen over, at det blev de borgerlige, der kom til at gennemføre kildeskatten, gælder også selve den måde, hvorpå denne store reform nu sættes ud i livet. Jeg tænker her bl.a. på den urimelige behandling, som en del folkepensionister og andre pensionister er kommet ud for. Bor det store flertal af pensionister er der opnået en rimelig ordning, der er i overensstemmelse med forudsætningerne for kildeskatten, men der er alt for mange tilfælde, hvor pensionisterne med rette har kunnet beklage sig.

Også den molboagtige fremgangsmåde med kildeskattetræk i ikke-skattepligtige rejsegodtgørelser til fx rejsemontørerne viser jo, hvor lidt interesse, der har været hos finansministeren for at få kildeskatten til at fungere på en rimelig og smidig måde. Også disse problemer kunne have været løst, og løst i tide, hvis finansministeren havde lyttet noget mere til, hvad der blev sagt fra vor side.

I det hele taget må vi beklage, at regeringen ved kildeskattens gennemførelse har været for småtskåren. Man går i for små sko. Det gælder også i spørgsmålet om fx arbejdsløshedsunderstøttelserne og andre understøttelser. De burde være sat op samtidig med iværksættelsen af kildeskatten. Det ville være sket, hvis det var os, der havde haft regeringen. Så ville der ikke være forekommet nogen forringelse for de arbejdsløse.

Vi kan ikke undgå at drage den konklusion, at de tre regeringspartier har misbrugt kildeskatten. De har vel haft en vis politisktaktisk interesse heri, i at miskreditere den kildeskattereform, der blev vedtaget i folketinget under den socialdemokratiske re-

gering.

Kildeskatten er som system et meget stort fremskridt. Jeg tvivler ikke på, at dette ville have været den almindelige opfattelse også her i landet, såfremt den var ført ud i livet på en rimelig måde.

I Sverige fik man kildeskatten allerede i 1947, altså for 23 år siden. De fleste andre lande har også forlængst gennemført kildeskatten. Ti har måttet slås for at få den gennemført i Danmark. Det skal vi ikke glemme, nu da vi har fået den, og vi vil ikke stiltiende affinde os med de misbrug af kildeskatten, der nu finder sted.

Folketingsvalget kommer i 1971 - ingen ved hvornår, heller ikke statsministeren Der mødes vi ved næste korsvej, der skal de tre borgerlige partier mødes med vælgerne, og valgløfterne fra januar 1968 skal sammenholdes med realiteterne.

Dette skal vi ikke blande ind i den kommunale valgkamp, som har nok i sine egne problemer. Men det er klart, at jeg over for Socialdemokratiets øverste myndighed - kongressen - må benytte lejligheden til at gøre regnskabet op.

Jeg er bekendt med, at regeringen selv er af den opfattelse, at hvis den økonomiske politik mislykkes for den, er selve dens hovedopgave forblevet uløst, og det borgerlige bloksamarbejde har forfejlet sit mål og dets fortsatte eksistens er uden mening.

Vi husker jo alle, hvorledes det netop var at "rette økonomien op", som man kaldte det, der skulle være fælles hovedmål for de tre nuværende regeringspartier. Erhvervenes kår skulle bedres. Vi ved, hvorledes at dette blev udpenslet i propagandaen op til sidste folketingsvalg. Der var faktisk ikke det, der ikke kunne klares i en håndevending. Balance i udenrigshandel
og valuta, ikke flere udenlandske lån, lavere rente, Momsen ville man rigtignok ikke røre, og statsudgifterne skulle som tommelfingerregel ikke stige stærkere end produktionen.

Pengene skulle ligge, hvor de havde det bedst, nemlig i borgernes lommer, og skatterne, der havde passeret bristepunktet måtte ikke stige mere, for så lammedes erhvervslivet.

Ak ja! Er det ikke vores gode jyske digter Steen Steensen Blicher, der har skrevet en historie, der hedder "Ak, hvor forandret" ?

Kun to år er gået, siden hele dette kulørte sammensurium af politisk letsind blev væltet ud over landet som store politiske sandheder, som Hilmar Baunsgaard, Poul

Møller og Hartling stillede sig frem som personlige politiske garanter for. Der var vælgere, der lod sig overbevise. Måske fik de radikale ikke deres stemmetilvækst som fuldmagt til at satse hele deres indflydelse på det exclusive kompagniskab roed VK. Men det var det, de brugte stemmerne til. Og nu har vi resultaterne. Ikke på ét væsentligt område har VKR-styret nået sine mål. I samlet sum er landets økonomiske situation forringet under borgerligt styre. Erhvervene trykkes af en højere rente end nogensinde i det danske kreditsystems historie, af vilkårlige kreditbegrænsninger, af pris- og omkostningsstigninger og af usikkerhed om fremtiden. En usikkerhed som især byggebranchen har helt inde på livet. Mændene i måneraketten var mere sikre på deres operationsmuligheder og arbejdsvilkår end de boligselskaber og byggevirksomheder, der skal lægge planer for 70ernes byggeri. Og hvilke følger vil det ikke få for byggeriets kvalitet og priser. Industrien har klaret sig nogenlunde gennem usikkerheden på grund af en god afsætningskonjunktur, og fordi den valutapolitik, den forrige regering førte, var den rigtige. Alligevel er handelsbalancens underskud rekordagtigt, og i 1969 har valutatabet været oppe på milliardbeløb.

Til den gode arv fra den socialdemokratiske regering hørte den største valutabeholdning nogen nytiltrådt dansk regering nogensinde har overtaget. Men regeringen Baunsgaard formåede ikke at passe på. Og den finansminister, der i sin tid som konservativ oppositionsordfører kun havde hånsord og spot til overs for en nødvendig kapitaltilførsel fra udlandet, måtte sluge sine egne skrubtudser og gå til folketinget og bede om tilladelse til den største samlede udenlandske låneoptagelse, nogen dansk finansminister

har søgt om.

Momsen, der ikke måtte røres, blev sat i vejret med utilstrækkelige sociale kompensationer. Og skatterne er steget langt stærkere end produktionen* Det gælder ikke mindst nu ved kildeskattens indførelse.

Ville dette være gået anderledes under socialdemokratisk

styre ?

Det har vist sig, at VKR propagandaen var et illusionsnummer - at de tre borgerlige partier svigtede valgløfterne og har svækket samfundets økonomiske grundlag og forværret erhvervenes arbejdsbetingelser. Så ved vælgerne det. Men er der nogen grund, til at tro, at en saglig socialdemokratisk samarbejdspolitik ville have givet bedre resultater ?

Ja, der er.

Den konstruktive indkomstpolitik den forrige regering blev væltet på - den politik, der ville være blevet til virkelighed i et tillidsfuldt samarbejde med arbejdernes, funktionærernes og tjenestemændenes organisationer - ville have forhindret en del af de ulykkelige tendenser, der nu rider landets økonomi. Bl.a. ville den politik have overflødiggjort momsforhøjelsen i 1968.

Dernæst ville den socialdemokratiske regering ikke have ophævet obligationsrationeringen før tiden var moden til det, og vi ville ikke - for at have en prestigeblomst i knaphullet - have
holdt en lavere rente end den økonomiske balance kunne bære. I så
fald havde Nationalbanken heller ikke været nødt til at pumpe adskillige milliarder ud i pengesystemet. I så fald ville valutakrisen i maj ikke være blevet så heftig og den kraftige - næsten panikagtige - forhøjelse af diskonto og rente ville være undgået.

Såfremt obligationsrationeringen ikke var ophævet, kunne vi have undgået de store kursfald og alligevel have sikret det sociale boligbyggeri fuldt ud.

Vi kunne have sikret både kommuner, landbrug og ikke mindst den eksportskabende industri rimelige finansieringsvilkår.

Vi ville ikke tolerere, at en høj rente skulle ramme alle former for erhvervsliv i samme grad. Socialt byggeri og skibsbygning har en lavere rente end markedsrenten. Dette kan gennem

føres også for andre vigtige erhvervsgrene af betydning for export og valutastilling.

Vi ville - i stedet for den bredside af forslag regeringen affyrede mod alle former for byggeri kort før jul pege på en virkelig langsigtet produktionstrømmende politik - Vi ville oprette et kapitalmarkedsråd med beføjelser til at kanalisere långivningen og lede pengepolitiken til gavn for erhvervslivet.

Vi ville inden for forsvarlige rammer søge danske obligationer afsat i udlandet og derved bidrage til at nedbringe renten.

Vi ville skabe samfundsejede fonds, som Sverige og Norge har gjort det gennem ATP, og dermed fremme opsparingen uden at forøge skævheden i indkomst- og formuefordeling.

Vi ville ændre landbrugsordningerne, så vi hurtigere nåede frem til et selvhjulpet landbrug og med en konkurrencedygtig produktion i effektive brug.

Også på boligpolitikkens område er Socialdemokratiets holdning fast og klar.

Vil man have Socialdemokratiet med til en ny boligløsning, er vore betingelser ikke til at misforstå.

Vi kræver rentesikringen fortsat efter 1974, og er villige til at drøfte en fast, lav rente til hele boligbyggeriet - også det private. Uden en fast, lav rente til nybyggeriet vil mange af de nye lejligheder komme til at stå tomme og byggeriet langsomt gå ned ad bakke. Det forhindrede vi ved rentesikringsordningen i 1966, og med hensyn til dens forlængelse i nye otte år er der intet at slå af på. En kortere forlængelse giver ikke byggeplanlæggerne tid nok og vil ikke sikre de fremskridt, som den moderne tid vil kræve med hensyn til boligernes indretning som menneske- og familieboliger.

Vi kræver i første omgang den spekulationsfrie kvote af socialt byggeri udvidet fra 13.000 lejligheder årligt til 18.000 lejligheder årligt.

Vi kræver boligsikringsordningen reguleret, så den genvinder den sociale værdi, den havde, da den blev indført i 1966, ligesom vi må kræve maksimumsgrænsen hævet. Som udviklingen er nu, mister tusinder al familier deres boligsikring, hvergang prisstigningsskruen har udløst en dyrtidsportion.

Vi kræver stop for ejerlejligheder i den bestående boligmasse.

Vi kræver fri bytteret og demokrati i boligen.

For at det skal stå helt klart, skal jeg gentage, at Socialdemokratiet ikke vil være med til en ny omgang generelle lejeforhøjelser. Erfaringerne fra boligforliget på dette punkt opfordrer ikke til en gentagelse, bom jeg sagde det under debatten i december, har de private grundejere bestemt ikke noget til gode, de har fået nok. Og målet at udligne lejeforskellene blev ikke nået.

Socialdemokratiet må gå imod nye forslag i den retning. Vort grundsyn er, at boliger skal være et samfundsgode, hvor priser ikke skal fastlægges efter udbud og efterspørgsel, men ud fra et socialt synspunkt.

Der har i de seneste uger været uro på en række arbejdspladser. Der breder sig en frygt for, at 1970 for arbejderne og funktionærerne kan blive et vanskeligt år i den forstand, at skattestigninger og prisstigninger vil formindske lønnens købekraft og medføre, at de fordele, der blev opnået ved overenskomsternes fornyelse i 1969, helt eller delvis opsluges.

L.O. har på sit forretningsudvalgsmøde slået fast, at dette ikke kan lægges

overenskomsterne til last, og at de lovligt indgåede overenskomster må holdes, samt at nye generelle lønkrav ikke kan rejses på dette tidspunkt.

Kritikken over denne usikre reallønsudvikling for 197o må rettes mod regeringen. Da de seneste overenskomstforhandlinger indlededes i eftersommeren 1968, holdt statsminister Baunsgaard en tale på Hovborg Kro, der blev slået stort op i den borgerlige presse, og som blev opfattet som et tilbud til arbejdsmarkedets parter om skattepolitiske lettelser - eller i hvert fald en større mulighed herfor - hvis man sluttede fornuftige og rimelige overenskomster, d.v.s. holdt indkomstudviklingen i tømme. Statsministeren omtalte, hvor svært det var at lempe fx gennem en nedsættelse af Morosen, og sagde:

"Det, der begrænser vore muligheder, er, som allerede flere gange fremhævet, risikoen for, at pris- og omkostningsstigningerne igen skal løbe fra os. Hvis vi via indkomstpolitiken kan skabe større sikkerhed for, at det ikke sker, så vi ad den vej kan få den nødvendige forbedring af konkurreneevnen

ville en vis lempelse af den økonomiske politik iøvrigt være mindre betænkelig. Det var som bekendt den vej, regeringen forsøgte i foråret, men de ansvarlige organisationer anså dengang ikke vejen for farbar. Skulle forudsætningerne ændre sig, ville regeringen hilse det velkomment".

Dette kan vanskeligt opfattes som andet end et halvt tilsagn. Har statsminister Baunsgaard og regeringen holdt, hvad de lovede ?

Man er nødt til at konstatere, at tilsagnet ikke blev holdt. Lønmodtagerne sluttede nye overenskomster, som statsministeren anerkendte holdt sig indenfor forsvarlige rammer, hvad lønstigning angår. Men der kom ingen lempelser, hverken på Momsen eller andre skatter, tværtimod skærpede regeringen sin skatte- og udgiftspolitik og satte kildeskatten i kraft på en måde, der især rammer lønmodtagerne. Og dette følges nu op med en sand bredside mod byggeriet. L.O. må henvise til, at indgåede overenskomster skal holdes, og Socialdemokratiet er enig heri. Men det er forståeligt på den baggrund, jeg her har refereret, at der fra arbejdspladserne kommer skuffelse til udtryk. Forskellen på statsministerens gyldne ord fra Hovborg Kro i august 1968 og virkeligheden i 1970 vil ikke gøre overenskomstsituationen i 1971 lettere at løse.

Man har sagt, at Socialdemokratiets oppositionspolitik kun var kritiserende. Det er urigtigt. Som det fremgår af det, jeg har sagt, er den tværtimod positiv og frembyder konstruktive forslag, som det står regeringen frit for at benytte. Vi er endog gået så

vidt, at vi i september tilbød regeringen at tage aktiv del i en åben forhandling, som også erhverv og organisationer kunne indbydes til, om tilbundsgående løsninger af alle de økonomiske problemer.

Det var en fremstrakt hånd. Men den blev afvist. Hverken statsministeren eller den øvrige regering ønskede at indlede samarbejde med oppositionen.

Såvel denne afvisning, som den politiske udvikling iøvrigt, tyder på, at de tre borgerlige partier i regeringen ønsker at være sig selv nok og at bruge deres flertal til at føre en politik, som de ikke ønsker andres deltagelse) i. Hvordan de radikale befinder sig i de borgerlige partiers lukkede verden - hvorledes det parti, der netop gjorde det til en vigtig del af sin eksistensberettigelse at formidle det samarbejdende folkestyre, befinder sig i en blok, der så tydeligt ønsker at holde andre ude og som nægter at tage positive alternativer op til alvorlig forhandling - som handler stik imod dansk folkestyres bedste traditioner - ja det må man spørge om.

Selv de konservative er under denne udvikling blevet mere højredrejede end på noget tidspunkt siden førkrigstiden. Var det ikke Poul Møller, der tillod sig på sit partis landsmøde kort før jul at rejse tvivl om, hvad personligheder i dansk politik, som Bodil Koch og Frode Jakobsen "stod for". Kan han tillade sig det? Man kunne fristes til at spørge om, hvad Poul Møller egentlig står for - bortset fra den sørgelige måde, kildeskatten nu føres ud i livet på. Eller tænk på folketingsmand, general Kraghs udtalelse om, at kritikken af og oprørtheden over de uhyggelige massakrer over for civilbefolkningen i Mai Lai i Vietnam var hysteri. Har denne konservative politiker ikke dermed taget et standpunkt, der sætter ham uden for det humanistiske hensyn, der bør være basis og udgangspunkt for enhver drøftelse i dansk folkestyre - også på det udenrigspolitiske område.

Der skal i dag ikke tales udenrigspolitik. Men det er nødvendigt at omtale planerne om en nordisk økonomisk union og en nordisk toldunion. Det største nordiske samarbejdsprojekt vi har stået over for i vor tid. Der er fem kendsgerninger, jeg vil drage frem.